

Sygn. akt III AUa 2344/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Lena Jachimowska (spr.)
Sędziowie	SSO del. Gabriela Pietrzyk - Cyrbus SSA Antonina Grymel
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania F. K. (F. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 23 sierpnia 2012r. sygn. akt VIII U 2370/11

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

/-/SSO del. G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA L.Jachimowska /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2344/12

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 5 grudnia 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu F. K. (K.) przyznania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, ponieważ ubezpieczony do dnia 31.12.1998r. nie udowodnił okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, wykonywanego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującego na danym stanowisku pracy, wynoszącego co najmniej 15 lat.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony wnosząc o jej zmianę przez przyznanie mu prawa do emerytury od dnia złożenia wniosku, podniósł,

iż w okresie od 17.04.1974r. do 2.07.1990r. w czasie zatrudnienia w Spółdzielni (...) w K. wykonywał pracę w warunkach szczególnych, co zostało potwierdzone zaświadczeniem, wydanym przez Archiwum PHU (...) w K. w dniu 19.03.2011r.

Ponadto ubezpieczony wniósł o przeprowadzenie dowodu z akt Sądu Okręgowego w Katowicach sygn. X U 1300/07, dopuszczenie dowodu z zeznań świadków: M. S. i K. P. oraz przesłuchania ubezpieczonego w charakterze strony.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko przedstawione w zaskarżonej decyzji. Nadto wskazał, iż świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 19.03.2011r. nie tylko zostało wystawione przez pracodawcę, PHU (...) A i (...) S.C. - Archiwum w K., ale też nie zawiera powołania się na dział, pozycje i punkt zarządzenia resortowego, stanowiącego załącznik do rozporządzenia.

Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 23 sierpnia 2012r., sygn. VIII U 2370/11 zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach od 1 października 2011r. oraz zasądził na rzecz ubezpieczonego koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, iż ubezpieczony w dniu 24.10.2011r. złożył kolejny wniosek o przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury, załatwiony odmownie decyzją z dnia 5.12.2011r. Zdaniem organu rentowego, ubezpieczony na dzień 31.12.1998r. udowodnił okres pracy wynoszący ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, ukończył 60 lat życia w dniu (...) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, z dniem 21.10.2011r. rozwiązał umowę o pracę, jednakże nie udokumentował 15 lat pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze godzin, wymienionej w wykazie A.

Do pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu zatrudnienia od 17.04.1974r. do 2.07.1990r. (w tym od 1.12.1981r. do 16.03.1982r. - służba wojskowa) w Spółdzielni (...) w K. na zajmowanych stanowiskach: towaroznawcy, inspektora, starszego inspektora oraz specjalisty, ponieważ świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie zostało wystawione przez zakład pracy.

Sąd Okręgowy powołał uregulowanie art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. nr 153, poz.1227) oraz § 4.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (Dz. U. z 1983r., nr 8, poz.43 z późn. zm.), określające warunki nabycie emerytury ubezpieczonym urodzonym po dniu 31.12.1948r., którzy wykonywali prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A załącznika do rozporządzenia.

Sąd zaznaczył się, że zgodnie z § 2 ust.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. - okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Stosowanych stwierdzeń może dokonać tylko pracodawca (zakład pracy). Żaden inny organ, ani urząd nie został upoważniony do wystawiania świadectw pracy, jak również świadectw wykonywania prac w szczególnych warunkach. Pracownik powinien uzyskać takie dokumenty w momencie rozwiązania umowy o pracę.

Na podstawie cytowanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie F. K. zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, iż spór w niniejszej sprawie dotyczył ustalenia czy ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 17.04.1974r. do 2.07.1990r. z wyłączeniem okresu służby wojskowej.

Na okoliczność ustalenia spornej kwestii Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z przesłuchania ubezpieczonego w charakterze strony, z zeznań świadków: P. D. oraz K. P., a także akt Sądu Okręgowego w Katowicach o sygn. X U 1300/07 dotyczących odwołania M. S. (na rozprawie w dniu 14.06.2012r. pełnomocnik ubezpieczonego cofnął wniosek o przesłuchanie M. S. w charakterze świadka z uwagi na jego wyjazd poza granice kraju i wniósł o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka P. D.).

W oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony F. K. w spornym okresie jako pracownik (...) Centrala (...), na zajmowanych stanowiskach, wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy przyjął, iż do obowiązków ubezpieczonego należał odbiór jakości wyrobów mięsnych produkowanych w zakładach mięsnych i masarniach (...) na terenie całego województwa (...). Pracę wykonywał w magazynach oraz w chłodniach, w których temperatura nie przekraczała

2° C a wielokrotnie poniżej 0° C, przez całą dniówkę roboczą tj. od 22⁰⁰ - 6⁰⁰

z przerwą na spożycie ciepłego posiłku, która wynosiła od 20-30 minut. Zdaniem Sądu, ubezpieczony wykonywał pracę wymienioną w wykazie „A”,

co potwierdzili słuchani w sprawie świadkowie, a zeznania których Sąd uznał

za wiarygodne, ponieważ byli współpracownikami ubezpieczonego

i wykonywali taką samą pracę.

Sąd Okręgowy stwierdził, iż ubezpieczony niewątpliwie udokumentował ponad 25-letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym ponad 15 lat pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach oraz ukończył 60 lat życia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy w Gliwicach po myśli art.477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 1.10.2011r., orzekając o kosztach w oparciu o przepis art. 98 k.p.c.

Wyrok w całości apelacją zaskarżył organ rentowy, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art.233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd granic swobodnej oceny - dowodów i błędne ustalenie, że w sprawie zachodzą przesłanki do nabycia przez odwołującego prawa do emerytury;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art.184 ust.1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 roku

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnych charakterze poprzez błędne uznanie,

że odwołujący nabył prawo do emerytury od dnia 1.10.2011 roku.

Wskazując na powyższe, skarżący organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W ocenie organu rentowego, zaskarżony wyrok jest sprzeczny

z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym. W szczególności Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę, że powołane świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 19.03.2001 roku nie zostało wystawione przez

zakład pracy, a przez archiwum. Ponadto, Sąd Okręgowy ogólnie uznał, że odwołujący wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A i nie uprawdopodobnił, że jako towaroznawca, inspektor, starszy inspektor i specjalista wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

Nadto Sąd Okręgowy przyznał odwołującemu prawo do emerytury począwszy od 1.10.2011r. pomimo, że odwołujący był zatrudniony w Konsorcjum (...) w Z. do 21.10.2011r.

Ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie, aczkolwiek inne przyczyny zdecydowały o wydaniu orzeczenia reformatoryjnego.

W niniejszym sporze niekwestionowanym było, że ubezpieczony, ubiegający się o ustalenie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie art.184 w zw. z art. 32 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz.1227 ze zm. - dalej zwanej ustawą) przy zastosowaniu § 4 ust.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz.43 ze zm.- dalej jako rozporządzenie) na dzień 1 stycznia 1999r. legitymuje się ponad 33-letnim stażem ubezpieczeniowym, nie należy do otwartego funduszu emerytalnego, osiągnął wymagany wiek emerytalny oraz w dniu 21.10.2011r. rozwiązał stosunek pracy.

Istotą sporu było legitymowanie się przez skarżącego co najmniej 15-letnim szczególnym stażem ubezpieczeniowym. Badanie spełnienia tej przesłanki dotyczyło ustalenia czy w okresie zatrudnienia w (...) Spółdzielni (...) w K. od 17.04.1974r. do 2.07.1990r. na stanowiskach towaroznawcy, inspektora, st. inspektora oraz specjalisty wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy z wyników postępowania dowodowego wywiódł nieuprawnione wnioski w przedmiocie wykazania przez ubezpieczonego wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach (w ogóle nie wskazując pozycji, ani działu, do którego zakwalifikował wykonywaną przez wnioskodawcę pracę). Bowiem w ocenie Sądu drugiej instancji, analiza materiału dowodowego, uzupełnionego w postępowaniu apelacyjnym, nie uprawnia do konstatacji, że wykonywana przez ubezpieczonego praca w Spółdzielni Handlowo - Wytwórczej podlega zakwalifikowaniu do pracy, wymienionej w wykazie A dział XIV w związku z działem X załącznika powołanego rozporządzenia Rady Ministrów.

Przed przystąpieniem do analizy prawidłowości zaskarżonego orzeczenia warto przypomnieć, iż w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art.27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (vide: między innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2007r., sygn. akt I UK 258/06, OSNP 2008 Nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007r., sygn. akt III UK 51/07, OSNP 2008 Nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007r., sygn. akt III UK 62/07, LEX nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007r., sygn. akt III UK 66/07, LEX Nr 483283;

z dnia 13 listopada 2008r., sygn. akt II UK 88/08, LEX nr 1001292, z dnia 5 maja 2009r., sygn. akt I UK 4/09, LEX Nr 509022, z dnia 8 czerwca 2011r. sygn. akt I UK 393/10, LEX nr 950426).

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Koniecznym jest by praca w szczególnych warunkach była wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy, wymienionych w wykazie, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007r., sygn. akt III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz.325; z dnia 19 września 2007r., sygn. akt III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007r., sygn. akt III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008r., sygn. akt I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz.75 i z dnia 24 marca 2009r., sygn. akt I PK 194/08, LEX nr 528152).

Sąd drugiej instancji prezentuje pogląd, iż w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, istotnym jest możliwość zakwalifikowania jej pod pozycję powołanego załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów, w którym wymienione są prace objęte daną branżą gospodarki, którą związana jest działalność jego pracodawcy. Pogląd ten jest wyrazem pełnej akceptacji stanowiska Sądu Najwyższego, który przyznając zasadniczą rolę w kwalifikowaniu prac w szczególnych warunkach cytowanemu rozporządzeniu Rady Ministrów, podkreślił, że w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do tegoż rozporządzenia, wyodrębnienie owych prac ma charakter stanowiskowo - branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi

w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac

i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (vide: tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 1 czerwca 2010r., sygn. akt II UK 21/10, LEX

nr 619638, z dnia 19 maja 2011r., sygn. akt III UK 174/10, LEX nr 901652,

z dnia 19 marca 2012r., sygn. akt II UK 166/12, LEX nr 1171002).

Odnosząc prezentowane wyżej stanowisko judykatury Sądu Najwyższego do realiów niniejszej sprawy należy stwierdzić, że dla skutecznego nabycia przez ubezpieczonego prawa do wnioskowanej emerytury niezbędnym jest wykazanie przez ubezpieczonego, że w okresie zatrudnienia u pracodawcy, którego działalność była związana z przemysłem rolno - spożywczym (podległego ówczesnemu Ministerstwu Przemysłu Spożywczego), świadczył stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na zajmowanych stanowiskach, prace wymienione w dziale XIV w związku z działem X wykazu A, załącznika do powołanego rozporządzenia.

Uprawienie do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, ubezpieczony upatrywał

w szczególnym charakterze pracy wykonywanej w Spółdzielni Handlowo- Wytwórczej, w której jako towaroznawca, inspektor, st. inspektor i specjalista dokonywał kontroli jakości produkcji mięsa i jego wyrobów, składanych w chłodniach składowych i przyzakładowych - poz.24 działu XIV w związku z poz.7 działu X wykazu A.

Ubezpieczony na poparcie zasadności wskazanego charakteru zatrudnienia, oprócz własnych zeznań, zaoferował zeznania świadków oraz przedstawił zaświadczenie przechowawcy dokumentacji byłego pracodawcy

z dnia 19.03.2001r. Z zaprezentowanych dowodów wynika, że ubezpieczony pracował w godzinach nocnych w chłodniach i magazynach Zakładów Mięśnych i masarniach (...) - w których temperatura nie przekraczała 2 stopni C

(zaświadczenie z dnia 19.03.2001r. - k.5 a.e), a wielokrotnie była poniżej 0 stopni C (świadek K. P. - k.37 a.s.), była poniżej 0 stopni C (świadek P. D. - k.38 a.s.) - przy odbiorze jakościowym mięsa i jego przetworów. Sam ubezpieczony, zgadzając się z zeznaniami świadków, „dobrze znających charakter jego pracy” (k.40 a.s.), na rozprawie apelacyjnej wskazał,

iż na wszystkich zajmowanych stanowiskach dokonywał kontroli jakości mięsa i artykułów mięsnych w „chłodniach i magazynach ekspedycyjnych w temperaturze poniżej 2 stopni”, by następnie dodać „musieliśmy pilnować by temperatura w chłodniach była w okolicach 0 stopni” (k.72 a.s.).

Także na rozprawie apelacyjnej ubezpieczony przedłożył oryginalne zaświadczenie pracodawcy z dnia 9.07.1990r. poświadczające między innymi, że w okresie zatrudnienia w (...) Spółdzielni (...)

w K. „pracował w godzinach nocnych oraz w chłodniach w temp. poniżej 2^(o)C w Zakładach Mięsnych i masarniach na terenie woj. (...)” (k.71 a.s.). Przedłożone zaświadczenie pracodawcy nie tylko zweryfikowało treść zaświadczenia P.H.U. (...) Archiwum z dnia 19.03.2001r., ale

i niejako zastąpiło brak akt osobowych ubezpieczonego, zaginionych w okresie ich powierzenia przechowawcy (który nie dysponując aktami osobowymi wystawił wskazane zaświadczenie). Jednakże, co najbardziej istotne, zaświadczenie (...) z dnia 9.07.1990r. potwierdziło warunki, w jakich

w spornym okresie ubezpieczony wykonywał obowiązki pracownicze. Mianowicie wskazuje, iż nie była to praca wykonywana w warunkach, o jakich mowa w poz.7 działu X - **prace wykonywane w chłodniach składowych i przyzakładowych o temperaturze wewnętrznej poniżej 0^(o) C.**

Nie sposób zatem podzielić stanowiska Sądu Okręgowego,

iż analizowany charakter zatrudnienia ubezpieczonego spełnia kryteria pracy

w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, określonej w poz.24 działu XIV w związku z poz.7 działu X wykazu A, załącznika do rozporządzenia. Oceny Sądu pierwszej instancji nie jest w stanie wesprzeć rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia

8 października 2008r. w sprawie sygn. akt X U 1300/07. Bowiern błędną była dokonana tamże subsumcja ustaleń faktycznych do mającej zastosowanie podstawy prawnej wyroku z dnia 8 października 2008r. Ustalenia faktyczne w sprawie X U 1300/07 jednoznacznie wskazywały, iż „świadkowie (wśród nich świadek K. P. - dodanie Sądu Apelacyjnego) wraz

z odwołującym wykonywali swoje obowiązki (...) w pomieszczeniach,

w których temperatura nie przekraczała 2° C” (vide: uzasadnienie wyroku k.42v akt X U 1300/07).

Podsumowując powyższe, niespełnienie warunku legitymowania się przez ubezpieczonego co najmniej 15-letnim okresem pracy wykonywanej

w szczególnych warunkach, niweczy jego starania o ustalenie z tego tytułu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Mając na uwadze naprowadzone wyżej motywy, Sąd Apelacyjny po myśli art.385 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

/-/SSO del. G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA L.Jachimowska /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM